

Bruxelles, 24.5.2023
COM(2023) 613 final

Recomandare de

RECOMANDARE A CONSILIULUI

**privind Programul național de reformă al Ciprului pentru 2023 și care include un aviz
al Consiliului privind Programul de stabilitate al Ciprului pentru 2023**

{SWD(2023) 613 final}

RECOMANDARE A CONSILIULUI

privind Programul național de reformă al Ciprului pentru 2023 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Ciprului pentru 2023

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 121 alineatul (2) și articolul 148 alineatul (4),

având în vedere Regulamentul (CE) nr. 1466/97 al Consiliului din 7 iulie 1997 privind consolidarea supravegherii pozițiilor bugetare și supravegherea și coordonarea politicilor economice¹, în special articolul 5 alineatul (2),

Având în vedere Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2011 privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice², în special articolul 6 alineatul (1),

având în vedere recomandarea Comisiei Europene,

având în vedere rezoluțiile Parlamentului European,

având în vedere concluziile Consiliului European,

având în vedere avizul Comitetului pentru ocuparea forței de muncă,

având în vedere avizul Comitetului economic și financiar,

având în vedere avizul Comitetului pentru protecție socială,

având în vedere avizul Comitetului pentru politică economică,

întrucât:

- (1) Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului³, care a instituit Mecanismul de redresare și reziliență, a intrat în vigoare la 19 februarie 2021. Mecanismul de redresare și reziliență oferă statelor membre sprijin financiar pentru implementarea reformelor și a investițiilor, dând astfel un impuls bugetar finanțat de UE. În concordanță cu prioritățile semestrului european, mecanismul contribuie la redresarea economică și socială și la implementarea unor reforme și investiții sustenabile, în special pentru a promova tranziția verde și tranziția digitală și pentru a face mai reziliente economiile statelor membre. De asemenea, mecanismul contribuie la consolidarea finanțelor publice și la stimularea creșterii economice și a creării de locuri de muncă pe termen mediu și lung, la îmbunătățirea coeziunii teritoriale în cadrul UE și la sprijinirea continuării punerii în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale. Contribuția financiară maximă pentru fiecare stat membru acordată

¹ JO L 209, 2.8.1997, p. 1.

² JO L 306, 23.11.2011, p. 25.

³ Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență (JO L 57, 18.2.2021, p. 17).

în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență a fost actualizată la 30 iunie 2022, în conformitate cu articolul 11 alineatul (2) din Regulamentul (UE) 2021/241.

- (2) La data de 22 noiembrie 2022, Comisia a adoptat Analiza anuală a creșterii durabile pentru 2023⁴, care marchează începutul semestrului european din 2023 pentru coordonarea politicilor economice. La data de 23 martie 2023, Consiliul European a aprobat prioritățile analizei, care vizează cele patru dimensiuni ale sustenabilității competitive. Totodată, la data de 22 noiembrie 2022, Comisia a adoptat, pe baza Regulamentului (UE) nr. 1176/2011, Raportul privind mecanismul de alertă pentru 2023, în care a identificat Ciprul ca fiind unul dintre statele membre care pot fi afectate de dezechilibre sau care pot fi în pericol de a fi afectate de dezechilibre și pentru care va fi necesar un bilanț aprofundat. La aceeași dată, Comisia a adoptat și un aviz privind proiectul de plan bugetar pentru 2023 al Ciprului. Comisia a adoptat, de asemenea, o recomandare de recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro, care a fost adoptată de Consiliu la 16 mai 2023, precum și Propunerea de raport comun pentru 2023 privind ocuparea forței de muncă, în care se analizează punerea în aplicare a orientărilor pentru politicile de ocupare a forței de muncă și a principiilor Pilonului european al drepturilor sociale, care a fost adoptată de Consiliu la 13 martie 2023.
- (3) Deși economiile UE dau dovadă de o reziliență remarcabilă, contextul geopolitic continuă să aibă un impact negativ. Întrucât UE susține cu fermitate Ucraina, agenda sa de politică economică și socială se axează pe reducerea pe termen scurt a impactului negativ al șocurilor energetice asupra gospodăriilor și întreprinderilor vulnerabile, precum și pe menținerea eforturilor de realizare a tranziției verzi și a celei digitale, de sprijinire a creșterii durabile și favorabile incluziunii, de protejare a stabilității macroeconomice și de creștere a rezilienței pe termen mediu. De asemenea, agenda Uniunii se axează în mare măsură pe creșterea competitivității și a productivității UE.
- (4) La data de 1 februarie 2023, Comisia a publicat comunicarea intitulată „Un Plan industrial al Pactului verde pentru era cu zero emisii nete”⁵ în scopul de a spori competitivitatea industriei UE cu zero emisii nete și de a sprijini tranziția rapidă către neutralitatea climatică. Planul completează eforturile desfășurate în prezent în cadrul Pactului verde european și al REPowerEU. Planul urmărește să asigure un mediu mai favorabil pentru mărirea capacității UE de producție a tehnologiilor și a produselor cu zero emisii nete, care sunt necesare pentru a îndeplini obiectivele ambițioase ale UE în materie de climă, precum și să asigure accesul la materiile prime critice relevante, inclusiv prin diversificarea surselor de aprovizionare, exploatarea adecvată a resurselor geologice din statele membre și maximizarea reciclării materiilor prime. Planul este articulat în jurul a patru piloni: un mediu de reglementare previzibil și simplificat, accelerarea accesului la finanțare, consolidarea competențelor și comerțul deschis pentru lanțuri de aprovizionare reziliente. La data de 16 martie 2023, Comisia a publicat, de asemenea, comunicarea intitulată „Competitivitatea pe termen lung a UE: perspectiva după 2030”⁶, care este structurată în jurul a nouă factori-cheie care se susțin reciproc și în care Comisia își propune să acționeze în direcția instituirii unui cadru de reglementare care să stimuleze creșterea. Comunicarea stabilește priorități de politică ce vizează să asigure în mod activ realizarea de îmbunătățiri structurale, efectuarea de investiții bine direcționate și adoptarea de măsuri de reglementare pentru

⁴ COM(2022) 780 final.

⁵ COM(2023) 62 final.

⁶ COM(2023) 168 final.

competitivitatea pe termen lung a UE și a statelor sale membre. Recomandările de mai jos contribuie la abordarea acestor priorități.

- (5) În 2023, semestrul european pentru coordonarea politicilor economice continuă să evolueze în concordanță cu punerea în aplicare a Mecanismului de redresare și reziliență. Pentru ca prioritățile de politică din cadrul semestrului european să fie îndeplinite, rămâne esențial ca planurile de redresare și reziliență adoptate să fie implementate integral, întrucât acestea abordează toate recomandările relevante specifice fiecărei țări emise în ultimii ani sau un subset semnificativ al recomandărilor respective. Recomandările specifice fiecărei țări pentru 2019, 2020 și 2022 rămân la fel de relevante și pentru planurile de redresare și reziliență revizuite, actualizate sau modificate în conformitate cu articolele 14, 18 și 21 din Regulamentul (UE) 2021/241.
- (6) Regulamentul privind REPowerEU⁷, adoptat la data de 27 februarie 2023, vizează eliminarea rapidă a dependenței UE de importurile de combustibili fosili din Rusia. Acest lucru va contribui la securitatea energetică și la diversificarea aprovizionării cu energie a UE, sporind, în același timp, utilizarea surselor regenerabile de energie, capacitățile de stocare a energiei și eficiența energetică. Regulamentul permite statelor membre să adauge un nou capitol, privind REPowerEU, în planurile lor naționale de redresare și reziliență pentru a finanța reforme și investiții esențiale care vor contribui la atingerea obiectivelor planului REPowerEU. Reformele și investițiile respective vor contribui, de asemenea, la creșterea competitivității industriei UE cu zero emisii nete, astfel cum se subliniază în Planul industrial al Pactului verde pentru era cu zero emisii nete, precum și la abordarea recomandărilor specifice fiecărei țări legate de energie care le-au fost adresate statelor membre în 2022 și, după caz, în 2023. Regulamentul privind REPowerEU introduce o nouă categorie de sprijin financiar nerambursabil, pus la dispoziția statelor membre pentru a finanța, în cadrul planurilor lor de redresare și reziliență, noi reforme și investiții legate de energie.
- (7) La data de 8 martie 2023, Comisia a adoptat o comunicare care oferă orientări de politică bugetară pentru 2024. Scopul său este de a sprijini pregătirea programelor de stabilitate și de convergență ale statelor membre, consolidând astfel coordonarea politicilor⁸. Comisia a reamintit că la sfârșitul anului 2023 va fi dezactivată clauza derogatorie generală din Pactul de stabilitate și de creștere. Aceasta a solicitat ca politicile fiscal-bugetare din perioada 2023-2024 să asigure sustenabilitatea datoriei pe termen mediu, precum și să sporească creșterea economică potențială într-o manieră durabilă. Statele membre au fost invitate să prezinte în programele lor de stabilitate și de convergență pentru 2023 modul în care planurile lor fiscal-bugetare vor asigura respectarea valorii de referință a deficitului, de 3 % din PIB, precum și o reducere plauzibilă și continuă a datoriei sau menținerea datoriei la niveluri prudente pe termen mediu. Comisia a invitat statele membre să elimine treptat măsurile fiscal-bugetare naționale introduse pentru a proteja gospodăriile și întreprinderile de șocul prețurilor la energie, începând cu măsurile care au un caracter mai puțin specific. Comisia a precizat că, în cazul în care ar fi necesară prelungirea măsurilor de sprijin ca urmare a unor noi presiuni cauzate de prețurile la energie, statele membre ar trebui să orienteze aceste măsuri mult mai bine decât în trecut către gospodăriile și întreprinderile

⁷ Regulamentul (UE) 2023/435 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 februarie 2023 de modificare a Regulamentului (UE) 2021/241 în ceea ce privește capitolele privind REPowerEU din planurile de redresare și reziliență și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1303/2013, (UE) 2021/1060 și (UE) 2021/1755 și a Directivei 2003/87/CE (JO L 63, 28.2.2023, p. 1).

⁸ COM(2023) 141 final.

vulnerabile. Comisia a propus ca recomandările în domeniul fiscal-bugetar să fie cuantificate și diferențiate și să fie formulate pe baza cheltuielilor primare nete, astfel cum se propune în Comunicarea sa referitoare la orientările privind o reformă a cadrului de guvernare economică al UE⁹. Comisia a recomandat ca toate statele membre să continue să protejeze investițiile finanțate la nivel național și să asigure utilizarea eficace a Mecanismului de redresare și reziliență și a altor fonduri ale UE, având în vedere în special obiectivele în materie de tranziție verde și tranziție digitală, precum și pe cele în materie de reziliență. Comisia a precizat că va propune Consiliului lansarea, în primăvara anului 2024, a unor proceduri de deficit excesiv bazate pe deficit, ținând cont de datele privind execuția bugetară pentru 2023, în concordanță cu dispozițiile legale existente.

- (8) La data de 26 aprilie 2023, Comisia a prezentat propuneri legislative ce vizează realizarea unei reforme cuprinzătoare a normelor de guvernare economică ale UE. Obiectivul principal al acestor propuneri este de a consolida sustenabilitatea datoriei publice și de a promova o creștere durabilă și incluzivă în toate statele membre, prin intermediul reformelor și al investițiilor. Propunerile urmăresc să ofere statelor membre un control mai mare asupra elaborării propriilor planuri pe termen mediu, instituind, în același timp, un regim mai strict de asigurare a respectării normelor, pentru a asigura îndeplinirea de către statele membre a angajamentelor asumate în planurile lor bugetar-structurale pe termen mediu. Obiectivul este de a încheia activitatea legislativă în 2023.
- (9) La data de 17 mai 2021, Cipru a transmis Comisiei planul său național de redresare și reziliență, în conformitate cu articolul 18 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2021/241. În temeiul articolului 19 din Regulamentul (UE) 2021/241, Comisia a evaluat relevanța, eficacitatea, eficiența și coerența planului de redresare și reziliență, în conformitate cu orientările privind evaluarea prevăzute în anexa V la regulamentul menționat. La data de 28 iulie 2021, Consiliul a adoptat Decizia de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al Ciprului¹⁰. Eliberarea tranșelor este condiționată de o decizie a Comisiei, adoptată în conformitate cu articolul 24 alineatul (5) din Regulamentul (UE) 2021/241, conform căreia Cipru a atins în mod satisfăcător jaloanele și țintele relevante stabilite în decizia de punere în aplicare a Consiliului. Atingerea în mod satisfăcător a acestor jaloane și ținte implică faptul că nu s-au înregistrat regresive privind jaloanele și țintele anterioare care fuseseră deja atinse.
- (10) La data de 9 mai 2023, Cipru și-a prezentat Programul național de reformă pentru 2023, iar, la data de 2 mai 2023, Programul de stabilitate pentru 2023, în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1466/97. Pentru a se ține seama de legăturile dintre cele două programe, acestea au fost evaluate în același timp. În conformitate cu articolul 27 din Regulamentul (UE) 2021/241, Programul național de reformă pentru 2023 reflectă, de asemenea, raportarea bianuală efectuată de Cipru cu privire la progresele înregistrate în implementarea planului său de redresare și reziliență.
- (11) Comisia a publicat raportul de țară din 2023 pentru Cipru¹¹ la data de 24 mai 2023. În acest raport, Comisia a evaluat progresele realizate de Cipru în ceea ce privește

⁹ COM(2022) 583 final.

¹⁰ Decizia de punere în aplicare a Consiliului din 28 iulie 2021 de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al Ciprului (ST 10686/2021; ST 10686/2021 ADD 1).

¹¹ SWD(2023) 613 final.

punerea în aplicare a recomandărilor relevante specifice acestei țări care au fost adoptate de Consiliu în perioada 2019-2022 și a făcut bilanțul implementării de către Cipru a planului său de redresare și reziliență. Pe baza acestei analize, în raportul de țară au fost identificate anumite deficiențe, legate de provocările care nu sunt abordate sau sunt abordate doar parțial în planul de redresare și reziliență, precum și provocări noi și emergente. De asemenea, raportul de țară a evaluat progresele realizate de Cipru în ceea ce privește punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale și îndeplinirea obiectivelor principale ale UE în materie de ocupare a forței de muncă, de competențe și de reducere a sărăciei, precum și progresele înregistrate în ceea ce privește atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale ONU.

- (12) În temeiul articolului 5 din Regulamentul (UE) nr. 1176/2011, Comisia a efectuat un bilanț aprofundat pentru Cipru și a publicat rezultatele acestuia la data de 24 mai 2023¹². Comisia a concluzionat că Cipru se confruntă cu dezechilibre macroeconomice. În special, vulnerabilitățile legate de datoria externă, publică și privată s-au redus în ansamblu, dar rămân un motiv de preocupare. Datoriile mari, inclusiv creditele neperformante, au scăzut în mod semnificativ și se preconizează că vor continua să scadă, însă deficitul de cont curent rămân o problemă. Datoria privată este în scădere din 2015, cu excepția anului 2020, marcat de criza provocată de pandemia de COVID-19, și se preconizează că va continua să scadă în acest an și în anul următor, o evoluție susținută de creșterea PIB-ului nominal. Cu toate acestea, creșterea ratelor dobânzii ar putea exercita presiuni asupra serviciului datoriei, în condițiile în care predomină împrumuturile cu rată variabilă a dobânzii. Stocurile de datorii private și externe sunt afectate de prezența în Cipru a entităților cu scop special, care determină creșterea nivelului acestor stocuri, dar prezintă riscuri limitate la adresa economiei. Creditele neperformante deținute de bănci au scăzut foarte mult în ultimii ani ca urmare a cesiunilor de credite neperformante, a eliminărilor din bilanț, a rambursărilor în numerar, a soluționării și a stingerii creanțelor prin dare în plată a unor active. Datoria publică guvernamentală a scăzut în mod constant; în prezent se situează sub nivelul anterior pandemiei și se preconizează că va scădea și mai mult în 2023 și în 2024. În pofida redresării sectorului turismului, deficitul mare de cont curent a crescut în 2022, reflectând cererea internă robustă, precum și prețurile ridicate la energie; se estimează că acesta va scădea într-o oarecare măsură anul acesta și anul viitor, dar va rămâne semnificativ. Răspunsul în materie de politici a fost favorabil. Se preconizează că mai multe măsuri incluse în planul de redresare și reziliență vor contribui la diversificarea economiei, vor sprijini creșterea exporturilor și vor atenua dependența excesivă de importurile de petrol. Ca parte a planului de redresare și reziliență, la jumătatea anului 2022 a fost adoptat un pachet de legi de modificare privind societățile care achiziționează credite și administratorii de credite, care a îmbunătățit mediul de lucru al acestora și a sprijinit reducerea creditelor neperformante. După mai multe prelungiri, suspendarea executărilor silită s-a încheiat în luna februarie: un cadru eficace în materie de executare silită este esențial pentru a-i încuraja pe debitori să participe la restructurarea creditelor, pentru a reduce și mai mult creditele neperformante din economie, pentru a contribui la reducerea îndatorării private și pentru a consolida disciplina în materie de plăți.
- (13) Pe baza datelor validate de Eurostat¹³, soldul bugetului public al Ciprului s-a îmbunătățit de la un deficit de 2,0 % din PIB în 2021 la un surplus de 2,1 % în 2022,

¹² SWD(2023) 635 final.

¹³ Euroindicatorii Eurostat, 47/2023, 21.4.2023.

în timp ce datoria publică a scăzut de la 101,2 % din PIB la sfârșitul anului 2021 la 86,5 % la sfârșitul anului 2022.

- (14) Soldul bugetului public a fost afectat de măsurile de politică fiscal-bugetară adoptate pentru a atenua impactul economic și social al creșterii prețurilor la energie. În 2022, măsurile de reducere a veniturilor au inclus o reducere a accizelor la combustibili (benzină și motorină cu 7 cenți pe litru și combustibil pentru încălzire cu 5,37 cenți pe litru) pentru toți consumatorii și o reducere a ratei TVA la consumul de energie electrică pentru gospodării, de la 19 % la 9 % (cu o reducere suplimentară pentru gospodăriile vulnerabile la 5 %), în timp ce măsurile de creștere a cheltuielilor au inclus subvenționarea creșterii tarifelor la energia electrică, acoperind între 50 % și 100 % din creștere. Pentru punerea în aplicare a acestei din urmă măsuri, guvernul efectuează plăți către Autoritatea pentru Energie Electrică din Cipru, o entitate deținută integral de stat. Comisia estimează costul bugetar net al tuturor acestor măsuri la 0,7 % din PIB în 2022. Soldul bugetului public a fost, de asemenea, afectat de costul bugetar al protecției temporare acordate persoanelor strămutate din Ucraina, estimat la 0,1 % din PIB în 2022. În același timp, costul estimat al măsurilor temporare de urgență legate de COVID-19 a scăzut la 0,3 % din PIB în 2022, de la 2,9 % din PIB în 2021.
- (15) La 18 iunie 2021, Consiliul a recomandat ca, în 2022, Cipru¹⁴ să mențină o orientare fiscal-bugetară favorabilă, inclusiv din impulsul oferit de Mecanismul de redresare și reziliență, și să păstreze investițiile finanțate la nivel național.
- (16) Potrivit estimărilor Comisiei, orientarea fiscal-bugetară¹⁵ în 2022 a fost neutră, ceea ce a fost adecvat în contextul unei inflații ridicate. Conform recomandării Consiliului, Cipru a continuat să sprijine redresarea prin investiții care urmează să fie finanțate prin Mecanismul de redresare și reziliență. Cheltuielile finanțate prin granturi în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență și prin alte fonduri ale UE s-au ridicat la 1,4 % din PIB în 2022 (1,6 % din PIB în 2021). Scăderea în 2022 a cheltuielilor finanțate prin granturi în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență și prin alte fonduri ale UE s-a datorat fazei de demarare a noii perioade de programare pentru alte fonduri ale UE. Investițiile finanțate la nivel național au furnizat o contribuție contracționistă de 0,1 puncte procentuale la orientarea fiscal-bugetară¹⁶. Astfel, Cipru nu a menținut investițiile finanțate la nivel național, ceea ce înseamnă că nu s-a conformat recomandării Consiliului. În același timp, creșterea cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național (fără noile măsuri privind veniturile) a avut o contribuție neutră la orientarea fiscal-bugetară. Prin urmare, Cipru a menținut sub control într-o măsură suficientă creșterea cheltuielilor curente finanțate la nivel național.

¹⁴ Recomandarea Consiliului din 18 iunie 2021 care include un aviz al Consiliului privind programul de stabilitate al Ciprului pentru 2021, JO C 304, 29.7.2021, p. 58.

¹⁵ Orientarea fiscal-bugetară este măsurată ca variație a cheltuielilor primare (fără măsurile discreționare privind veniturile), excluzând măsurile de urgență temporare legate de criza provocată de pandemia de COVID-19, dar incluzând cheltuielile finanțate prin sprijin nerambursabil (granturi) din Mecanismul de redresare și reziliență și din alte fonduri ale UE, în raport cu creșterea potențială pe termen mediu. Pentru mai multe detalii, a se vedea caseta 1 din tabelele cu statistici bugetare.

¹⁶ Alte cheltuieli de capital finanțate la nivel național au avut o contribuție expansionistă de 0,2 puncte procentuale din PIB.

- (17) Scenariul macroeconomic care stă la baza proiecțiilor bugetare din Programul de stabilitate pentru 2023 este optimist în 2023 și realist în perioada următoare. Guvernul estimează că PIB-ul real va crește cu 2,8 % în 2023 și cu 3,0 % în 2024. Prin comparație, potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2023, creșterea PIB-ului real ar urma să fie mai redusă: 2,3 % în 2023 și 2,7 % în 2024, în principal din cauza contribuției mai reduse la creșterea cererii interne.
- (18) În programul său de stabilitate pentru 2023, guvernul estimează că excedentul public va scădea ușor, de la 2,1 % în 2022 la 2,0 % din PIB în 2023. Conform programului, se estimează că ponderea generală a datoriei publice în PIB va scădea de la 86,5 % din PIB la sfârșitul anului 2022 la 81,1 % din PIB la sfârșitul anului 2023. Conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2023, se preconizează că excedentul public va fi de 1,8 % din PIB în 2023. Acesta este în concordanță cu excedentul preconizat în Programul de stabilitate. Previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 estimează o pondere similară a datoriei publice în PIB, de 80,4 %, la sfârșitul anului 2023.
- (19) Se preconizează că în 2023 soldul public va continua să fie afectat de măsurile fiscal-bugetare adoptate pentru a atenua impactul economic și social al creșterii prețurilor la energie. Acestea constau în măsuri care continuă să fie puse în aplicare din 2022 (în special în reducerea accizelor la produsele combustibile pentru toți consumatorii și subvenționarea creșterii tarifelor la energia electrică). Costul bugetar net în 2023 al măsurilor de sprijin este estimat în previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 la 0,4 % din PIB¹⁷. Majoritatea măsurilor adoptate în 2023 nu par să vizeze gospodăriile sau întreprinderile cele mai vulnerabile și multe dintre ele nu mențin pe deplin semnalul de preț pentru reducerea cererii de energie și sporirea eficienței energetice. Prin urmare, cuantumul măsurilor de sprijin specifice, care trebuie luat în considerare în evaluarea conformității cu recomandarea pentru 2023, este estimat în previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 la 0,0 % din PIB în 2023 (comparativ cu 0,1 % din PIB în 2022).
- (20) La data de 12 iulie 2022, Consiliul a recomandat¹⁸ ca Cipru să întreprindă acțiuni pentru a asigura în 2023 o concordanță între creșterea cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național și o orientare de politică în general neutră¹⁹, ținând seama de sprijinul continuu, temporar și specific acordat gospodăriilor și întreprinderilor celor mai vulnerabile în fața creșterilor abrupte ale prețurilor la energie, precum și persoanelor care fug din Ucraina. Cipru ar trebui să fie pregătit să ajusteze cheltuielile curente în funcție de evoluția situației. De asemenea, i s-a recomandat Ciprului să extindă investițiile publice pentru tranziția verde și tranziția digitală, precum și pentru securitatea energetică ținând seama de inițiativa REPowerEU, inclusiv prin utilizarea Mecanismului de redresare și reziliență și a altor fonduri ale Uniunii.

¹⁷ Cifra reprezintă nivelul costului bugetar anual al măsurilor respective, inclusiv veniturile și cheltuielile curente, precum și – dacă este cazul – măsurile privind cheltuielile de capital.

¹⁸ Recomandarea Consiliului din 12 iulie 2022 privind Programul național de reformă al Ciprului și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Ciprului pentru 2022, JO C 334, 1.9.2022, p. 104.

¹⁹ În previziunile Comisiei din primăvara anului 2023, creșterea potențială a producției pe termen mediu (media pe 10 ani) a Ciprului, care este utilizată pentru a măsura orientarea fiscal-bugetară, este estimată la 8,2 % în termeni nominali.

- (21) Conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2023, se estimează că în 2023 orientarea fiscal-bugetară va fi, în linii mari, neutră (-0,1 % din PIB). Aceasta urmează orientării fiscal-bugetare neutre din 2022 (0,0 % din PIB). Se preconizează că în 2023 creșterea cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național (fără măsurile discreționare privind veniturile) va avea o contribuție neutră de 0,0 % din PIB la orientarea fiscal-bugetară. Aceasta include reducerea cu 0,1 % din PIB a costului măsurilor de sprijin specifice pentru gospodăriile și întreprinderile cele mai vulnerabile în fața creșterii abrupte a prețurilor la energie. În concluzie, creșterea preconizată a cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național este în concordanță cu recomandarea Consiliului. Se estimează că cheltuielile finanțate prin granturi din cadrul Mecanismului de redresare și reziliență și din alte fonduri ale UE vor fi de 0,8 % din PIB în 2023, în timp ce investițiile finanțate la nivel național vor avea o contribuție expansionistă la orientarea fiscal-bugetară de 0,8 puncte procentuale²⁰. Prin urmare, Cipru intenționează să finanțeze investiții suplimentare din Mecanismul de redresare și reziliență și din alte fonduri ale UE și se prevede că își va menține investițiile finanțate la nivel național. Acesta intenționează să finanțeze investiții publice pentru tranziția verde și cea digitală, precum și pentru securitatea energetică, cum ar fi un sistem de gestionare a pieței pentru piața energiei electrice din Cipru, construirea de noi clădiri eficiente din punct de vedere energetic, inclusiv un nou spital de sănătate mintală, modernizarea eficienței energetice a școlilor și îmbunătățirea securității apei pentru regiunile Nicosia și Larnaca prin construirea unui rezervor, care sunt finanțate parțial din Mecanismul de redresare și reziliență și din alte fonduri ale UE.
- (22) În Programul de stabilitate se estimează că excedentul public va crește la 2,3 % din PIB în 2024. Creșterea din 2024 reflectă în principal creșterea contribuțiilor de asigurări sociale începând cu 1 ianuarie 2024. Programul preconizează că ponderea datoriei publice în PIB va scădea la 72,9 % la sfârșitul anului 2024. Pe baza măsurilor de politică cunoscute la data la care s-au făcut previziunile, previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 estimează un excedent public pentru 2024 de 2,1 % din PIB. Acesta este în concordanță cu excedentul preconizat în program. Previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 estimează o pondere similară a datoriei publice în PIB, de 72,5 %, la sfârșitul anului 2024.
- (23) Programul de stabilitate prevede eliminarea treptată, în 2024, a tuturor măsurilor de sprijin în domeniul energiei. Comisia presupune, de asemenea, că vor fi eliminate treptat, în 2024, toate măsurile de sprijin în domeniul energiei, pornind de la ipoteza că nu se vor înregistra noi creșteri ale prețurilor la energie.
- (24) În program, Cipru intenționează să îndeplinească obiectivul bugetar pe termen mediu – un sold bugetar structural de 0,0 % din PIB – în 2023 și să îl mențină până la încheierea perioadei de programare. Pe baza previziunilor Comisiei din primăvara anului 2023, soldul structural este estimat la +0,9 % din PIB în 2023 și la +1,3 % din PIB în 2024, situându-se peste obiectivul bugetar pe termen mediu. O politică fiscal-bugetară prudentă în 2024 va contribui, de asemenea, la consolidarea poziției externe.

²⁰ Se preconizează că alte cheltuieli de capital finanțate la nivel național vor avea o contribuție neutră de 0,0 puncte procentuale din PIB.

- (25) Dacă se mențin politicile actuale, conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2023, cheltuielile primare nete finanțate la nivel național²¹ vor crește la 3,6 % în 2024.
- (26) În conformitate cu programul, se estimează că rata investițiilor publice va scădea de la 3,0 % din PIB în 2023 la 2,8 % din PIB în 2024. Nivelul mai scăzut al investițiilor reflectă un nivel nominal constant al investițiilor, la un PIB mai mare.
- (27) Programul de stabilitate prezintă o traiectorie fiscal-bugetară pe termen mediu până în 2026. În program se estimează că excedentul public va rămâne constant, la 2,3 % din PIB, în 2025 și va crește la 2,4 % din PIB până în 2026. Prin urmare, soldul bugetului public este planificat să îndeplinească valoarea de referință relevantă prevăzută în tratat pe durata programului. Conform programului, se estimează că ponderea datoriei publice în PIB va scădea de la 72,9 % din PIB la sfârșitul anului 2024 la 60,1 % din PIB până la sfârșitul anului 2026.
- (28) În conformitate cu articolul 19 alineatul (3) litera (b) și cu criteriul 2.2 din anexa V la Regulamentul (UE) 2021/241, planul de redresare și reziliență include un set amplu de reforme și de investiții care se consolidează reciproc și care urmează să fie puse în aplicare până în 2026. Implementarea planului de redresare și reziliență al Ciprului este în curs, însă există un risc de întârzieri. Cipru a prezentat 1 cerere de plată, corespunzând unui număr de 14 jaloane din plan și care a rezultat într-o plată globală în valoare de 85 de milioane EUR. Planul de redresare și reziliență al Ciprului este relativ amplu și complex. Pentru a reduce la minimum riscul de întârzieri, sunt esențiale guvernanta solidă și monitorizarea continuă a planului de redresare și reziliență. Se preconizează că planul de redresare și reziliență al Ciprului va fi revizuit pentru a include măsurile REPowerEU și pentru a ține seama de scăderea contribuției financiare maxime. Includerea rapidă a noului capitol privind REPowerEU în planul de redresare și reziliență va permite finanțarea unor reforme și investiții suplimentare care să sprijine obiectivele strategice ale Ciprului în domeniile energiei și tranziției verzi. Implicarea sistematică și eficace a autorităților locale și regionale, a partenerilor sociali și a altor părți interesate relevante rămâne importantă pentru implementarea cu succes a planului de redresare și reziliență, precum și a altor politici economice și de ocupare a forței de muncă ce nu se limitează la planul respectiv, în scopul de a asigura asumarea pe scară largă a agendei politice globale.
- (29) Comisia a aprobat în 2022 toate documentele de programare ale politicii de coeziune prezentate de Cipru. Punerea în aplicare rapidă a programelor politicii de coeziune, în complementaritate și în sinergie cu planul de redresare și reziliență, inclusiv cu capitolul privind REPowerEU, este esențială pentru realizarea tranziției verzi și a celei digitale, pentru sporirea rezilienței economice și sociale, precum și pentru obținerea unei dezvoltări teritoriale echilibrate în Cipru.
- (30) Pe lângă provocările economice și sociale abordate de planul de redresare și reziliență, Cipru se confruntă cu o serie de provocări suplimentare legate de mediul de afaceri, în special în ceea ce privește guvernanta entităților deținute de stat, utilizarea surselor regenerabile de energie, modernizarea rețelei de energie electrică, interconexiunile energetice, eficiența energetică, transportul durabil și competențele verzi.

²¹ Cheltuielile primare nete sunt definite ca fiind cheltuielile finanțate la nivel național, din care sunt excluse măsurile discreționare privind veniturile și cheltuielile cu dobânzile, precum și cheltuielile ciclice cu șomajul.

- (31) Sistemul de guvernare prezintă lacune în raport cu standardele internaționale (de exemplu, orientările privind guvernarea corporativă a entităților deținute de stat ale Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică și setul de instrumente al Băncii Mondiale pentru guvernarea corporativă a entităților deținute de stat). În particular, o mai mare transparență și o mai mare responsabilitate în ceea ce privește performanța financiară și obiectivele publice ar spori eficiența și eficacitatea entităților deținute de stat. Acest lucru este valabil și pentru punerea în aplicare a unor bune practici precum un proces transparent și bazat pe merite pentru numirile în cadrul organelor de conducere ale entităților deținute de stat. Transferul funcției de exercitare a drepturilor de proprietate a entităților deținute de stat de la ministerele de resort axate pe politici către un organism central dedicat acestui scop sau cel puțin înființarea unei unități centralizate de monitorizare în cadrul Ministerului Finanțelor ar îmbunătăți, de asemenea, situația actuală. Îmbunătățirea guvernării ar contribui la asigurarea faptului că proiectele-cheie de investiții publice ale entităților deținute de stat sunt finalizate la timp, ceea ce va facilita, la rândul său, tranziția verde și digitală. Luarea de măsuri cu privire la entitățile deținute de stat ar spori eficacitatea guvernării în Cipru, iar piața ar deveni mai echitabilă și mai transparentă pentru întreprinderile locale și străine. Acest lucru este în conformitate cu obiectivele strategiei pe termen lung pentru Cipru și cu planul de acțiune care stă la baza acesteia (în cadrul inițiativei „Modernizarea entităților deținute parțial de stat și crearea stimulentei adecvate pentru inovare și eficiență”). Politicile care vizează îmbunătățirea guvernării entităților deținute de stat pot contribui, de asemenea, la creșterea eficienței sectorului public.
- (32) Potențialul surselor regenerabile de energie în Cipru ar putea fi valorificat mai bine, în special prin realizarea de investiții suplimentare pentru modernizarea rețelei de energie electrică și prin alegerea unor instalații de stocare a energiei la nivel de rețea. Contractele de achiziție de energie electrică și contractele pentru diferență pot fi instrumente economice adecvate pentru accelerarea introducerii surselor regenerabile de energie. În prezent, Cipru nu utilizează gaze naturale, dar petrolul reprezintă 83,2 % din mixul total de aprovizionare cu energie. Având în vedere prețurile foarte fluctuante ale energiei pe piețele mondiale, este esențial pentru sustenabilitatea economiei ca Cipru să își reducă dependența puternică de petrol, pe care îl importă în totalitate. Pentru a diversifica aprovizionarea cu energie și a reduce dependența de importuri, Cipru ar beneficia de interconectarea suplimentară a rețelelor electrice și de extinderea surselor regenerabile de energie, precum și de noi investiții în infrastructură și în rețea. În plus, politicile privind eficiența energetică ar putea fi extinse și accelerate pentru a limita creșterea consumului de energie, care este cu mult peste media UE. Se preconizează totodată că măsurile de eficiență energetică vor contribui la combaterea sărăciei energetice cu care se confruntă o proporție ridicată a populației (19,4 % în 2021), inclusiv prin utilizarea fondurilor politicii de coeziune, după caz. Cipru ar beneficia de pe urma trecerii la un transport durabil. În prezent, insula se bazează pe transportul privat, iar întregul sector al transporturilor a fost responsabil pentru 21 % din totalul emisiilor de gaze cu efect de seră în 2020, în timp ce ponderea vehiculelor electrice în raport cu noile înmatriculări și numărul punctelor de încărcare per vehicul sunt cele mai scăzute din UE. Pentru a fi în concordanță cu obiectivele pachetului „Pregătiți pentru 55”, este necesar ca Cipru să fie mai ambițios în ceea ce privește reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și creșterea ponderii energiei din surse regenerabile și a eficienței energetice.
- (33) Deficitul de forță de muncă și de personal calificat în sectoarele și în profesiile esențiale pentru tranziția verde, inclusiv în ceea ce privește producerea, implementarea

și întreținerea tehnologiilor cu zero emisii nete, creează blocaje în procesul de tranziție către o economie neutră din punct de vedere climatic. În 2022, s-au constatat deficite de forță de muncă pentru mai multe profesii care presupun competențe sau cunoștințe specifice necesare pentru tranziția verde, iar anumite sectoare-cheie (de exemplu construcțiile și industria prelucrătoare) au înregistrat o rată tot mai mare a locurilor de muncă vacante. Crearea unor sisteme de educație și formare de înaltă calitate, care să răspundă nevoilor în schimbare ale pieței forței de muncă, și adoptarea unor măsuri țintite de perfecționare și reconversie profesională sunt esențiale pentru a reduce lipsa de personal calificat și pentru a promova incluziunea și realocarea forței de muncă. Pentru a debloca oferta neexploată de forță de muncă, aceste măsuri trebuie să fie accesibile, în special pentru persoanele fizice și în sectoarele și regiunile cele mai afectate de tranziția verde.

- (34) Consiliul a examinat Programul de stabilitate pentru 2023 prin prisma evaluării efectuate de Comisie, iar avizul²² său se reflectă în recomandarea 1 de mai jos.
- (35) Având în vedere legăturile strânse dintre economiile statelor membre din zona euro și contribuția lor colectivă la funcționarea uniunii economice și monetare, Consiliul a recomandat ca statele membre din zona euro să ia măsuri, inclusiv prin intermediul planurilor lor de redresare și reziliență, pentru (i) a menține sustenabilitatea datoriei și a se abține de la un sprijin larg pentru cererea agregată în 2023, a direcționa mai bine măsurile fiscal-bugetare luate pentru a atenua impactul prețurilor ridicate la energie și a reflecta asupra unor modalități adecvate de reducere a sprijinului pe măsură ce presiunile asupra prețurilor la energie se diminuează; (ii) a susține investițiile publice ridicate și a promova investițiile private în vederea sprijinirii tranziției verzi și a celei digitale; (iii) a sprijini evoluțiile salariale care atenuază pierderea puterii de cumpărare, limitând în același timp efectele secundare asupra inflației, a îmbunătăți în continuare politicile active în domeniul pieței forței de muncă și a aborda deficitul de personal calificat; (iv) a îmbunătăți mediul de afaceri și a se asigura că sprijinul energetic acordat întreprinderilor este rentabil, temporar, orientat către întreprinderi viabile și menține stimulentele pentru tranziția verde și (v) a menține stabilitatea macrofinanciară și a monitoriza riscurile, continuând, în același timp, lucrările privind finalizarea uniunii bancare. În ceea ce privește Cipru, recomandările 1, 2, 3 și 4 contribuie la punerea în aplicare a primei, a celei de a doua, a celei de a treia și a celei de a patra recomandări pentru zona euro.
- (36) Consiliul a examinat, în lumina bilanțului aprofundat realizat de Comisie și a evaluării menționate, Programul național de reformă pentru 2023 și Programul de stabilitate pentru 2023. Recomandările sale emise în temeiul articolului 6 din Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 sunt reflectate în recomandarea 1 de mai jos. Politicile menționate în recomandarea 1 contribuie la abordarea vulnerabilităților legate de datoria privată, publică și externă. Recomandarea 2 contribuie la punerea în aplicare a recomandării 1. Politicile menționate în recomandarea 1 contribuie atât la corectarea dezechilibrelor, cât și la punerea în aplicare a recomandărilor pentru zona euro, în concordanță cu considerentul 35,

RECOMANDĂ ca, în 2023 și în 2024, Cipru să întreprindă acțiuni astfel încât:

1. Să elimine treptat până la sfârșitul anului 2023 măsurile existente de sprijin în domeniul energiei. În cazul în care noi creșteri ale prețurilor la energie ar face

²² În temeiul articolului 5 alineatul (2) și al articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1466/97 al Consiliului.

necesară adoptarea de măsuri de sprijin, să se asigure că astfel de măsuri sunt direcționate pentru a proteja gospodăriile și întreprinderile vulnerabile, sunt fezabile din punct de vedere bugetar și încurajează în continuare realizarea de economii de energie. Menținând totodată o poziție bugetară solidă în 2024, să salvgardeze investițiile publice finanțate la nivel național și să asigure absorbția eficace a granturilor MRR și a altor fonduri ale UE, în special pentru a promova tranziția verde și pe cea digitală.

Să faciliteze reducerea datoriei private, inclusiv prin punerea în aplicare a unui cadru eficace de executare silită.

Pentru perioada de după 2024, să continue investițiile și reformele care conduc la o creștere durabilă mai mare și să mențină o poziție bugetară prudentă pe termen mediu.

2. Să accelereze implementarea planului său de redresare și reziliență, inclusiv prin asigurarea unei capacități administrative adecvate, și să finalizeze rapid capitolul privind planul REPowerEU în vederea începerii rapide a punerii sale în aplicare. Să pună în aplicare rapid programele politicii de coeziune, în strânsă complementaritate și sinergie cu planul de redresare și reziliență.
3. Să ia măsuri pentru a îmbunătăți guvernanta entităților deținute de stat în conformitate cu standardele internaționale.
4. Să reducă dependența de combustibili fosili și să diversifice aprovizionarea cu energie. Să valorifice întregul potențial neexploatat de producere a energiei din surse regenerabile, să accelereze utilizarea surselor regenerabile de energie prin intermediul unor instrumente economice adecvate și să realizeze investiții suplimentare pentru modernizarea rețelei de energie electrică, inclusiv a instalațiilor de stocare a energiei. Să accelereze dezvoltarea interconexiunilor de energie electrică. Să extindă și să accelereze măsurile de eficiență energetică, inclusiv pentru a aborda sărăcia energetică, precum și tranziția către un transport durabil. Să accelereze eforturile de politică ce vizează furnizarea și dobândirea de competențe necesare pentru tranziția verde.

Adoptată la Bruxelles,

*Pentru Consiliu,
Președintele*